

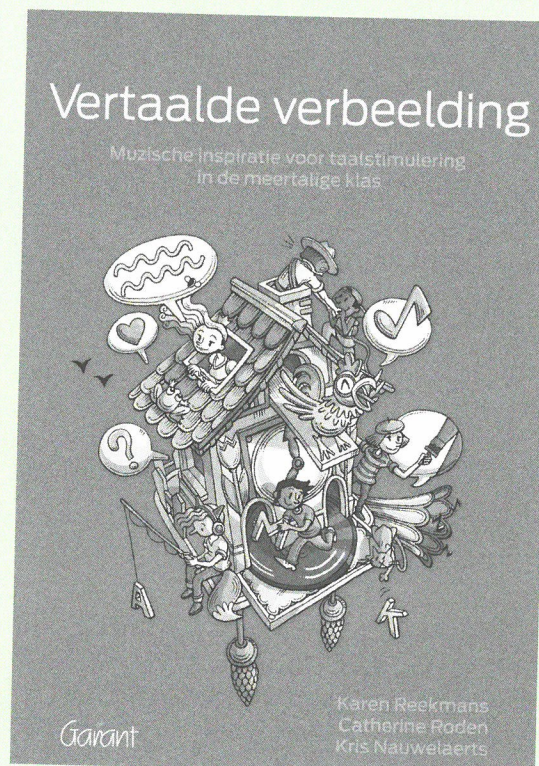
Vertaalde verbeelding

Mieke Smits, senior adviseur Taalunie, Den Haag

Jammer dat ik in mijn huidige werk als senior adviseur minder met de praktijk te maken heb. Was ik nog leraar, lerarenopleider, ontwikkelaar of onderzoeker geweest (zoals ik was tot 2013), dan zou Vertaalde verbeelding mijn lijfboek kunnen zijn. Vertaalde verbeelding is in meerdere opzichten een pareltje. Enerzijds laat het boek zien hoe je samen onderwijs maakt en anderzijds hoe je onderwijs geeft en meerdere doelen tegelijk kunt bereiken.

Samen onderwijs maken

In de periode dat ik als lerarenopleider voor leraren basisonderwijs (Pabo) werkte, waren we voortdurend op zoek naar de verbinding tussen theorie en praktijk en naar de samenwerking en afstemming tussen de disciplines waarmee en de actoren met wie we te maken hadden tijdens het opleiden van leraren. We waren het erover eens dat leraren basisonderwijs opleiden geen optelsom is van afzonderlijke vakken aanbieden, maar ook dat de vakspecifieke kennis wel degelijk nodig was om zich tot een taalcompetente leraar te ontwikkelen. Een leraar die in staat is de leerlijnen en inhouden van de verschillende vakken goed te onderscheiden, maar die tegelijkertijd de verschillende vakinhouden functioneel en zinvol weet te combineren in interactie met de leerlingen en daarbij steeds de taalontwikkeling nauwlettend in de gaten houdt. Ga er maar aan staan, zeiden we meer dan eens tegen elkaar!



Hoe breng je theorie en praktijk samen? Hoe zorg je ervoor dat meerdere vakinhouden zinvol bij elkaar komen en dat er steeds aandacht is voor de taalontwikkeling? Immers taal is niet alleen een vak, het is ook het instrument om te leren, om te communiceren en om jezelf te uiten. Hoe zorg je ervoor dat alle actoren die bij het onderwijs betrokken zijn samenwerken en zich eigenaar voelen van het ontwikkelde onderwijs? Welnu, de antwoorden op al deze vragen krijg je inzichtelijk aangereikt in *Vertaalde verbeelding*.

In *Vertaalde verbeelding* komen verschillende disciplines (beeld, muziek, drama, taal en actief leren en onderwijzen) en actoren (leraren in opleiding, leraren lager onderwijs, lerarenopleiders en onderzoekers) bij elkaar om te werken aan een gemeenschappelijk doel: het Nederlands als schooltaal stimuleren bij anderstalige nieuwkomers met behulp van muzische werkvormen en actief leren. Voor de inhoud van de muzische vakken is er buiten de lerarenopleiding gekeken en wel bij de opleidingen die op het muzische vlak de meeste expertise in huis hebben, namelijk bij de Opleiding beeldende kunsten en de Muzikantenopleiding. Door samen te werken en de verschillende soorten kennis en vaardigheden te combineren zijn er zinvolle activiteiten of workshops ontstaan die zowel de taalontwikkeling, de muzische vorming als het actief leren stimuleren. Hoe het proces van gezamenlijk onderzoeken, ontwikkelen, uitproberen, reflecteren et cetera verliep, is in de inleiding op de workshops beknopt maar helder uiteengezet.

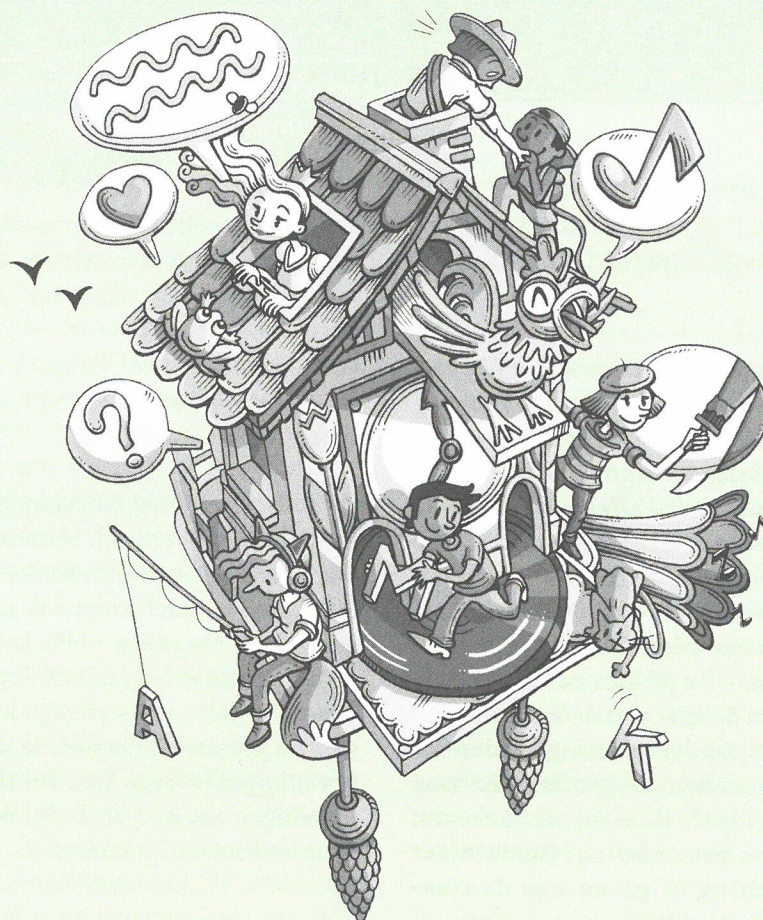
Hoe geef je onderwijs: de praktijk

Vertaalde verbeelding geeft niet alleen inzicht in hoe er is samengewerkt, maar ook hoe je in een meertalige klas aan de slag kunt gaan met Nederlands als vaktaal. In totaal zijn er elf workshops uitgewerkt in lesfiches. In sommige workshops staat de taal zelf voorop (taal als vak) en is er gebruikgemaakt van muzische werkvormen om het leren van de taal te ondersteunen. In andere workshops staat de muzische vorming voorop en is aangegeven welke taal er nodig is om de activiteit te kunnen begrijpen en erover te leren praten (taal als middel). In elke workshop is aangegeven welke strategieën kunnen worden gehanteerd om actief leren te stimuleren en op maat te werken. De workshops zijn goed doordacht en onderbouwd. Aan de uiteindelijke lesfiches is een proces van ontwikkelen, uittesten en doorontwikkelen voorafgegaan.

In korte, overzichtelijke hoofdstukken zijn vervolgens de noodzakelijke achtergronden uitgelegd. Het eerste hoofdstuk (hoofdstuk 3) geeft het theoretische kader waarin is uitgelegd welke sleutelbegrippen in elk volgend hoofdstuk van belang zijn. Deze sleutelbegrippen, attitude, taak, interactie en context, zijn verbeeld in vier puzzelstukken. Deze puzzelstukken vormen ook de structuur van de handleidingen taal, actief leren, drama, beeld en muziek. De handleidingen met hun vaste structuur vormen een handige kapstok om sneller en dieper de lesfiches te doorgronden en te vertalen naar de eigen praktijk.

In de theoretische verantwoording is aangegeven dat de thuistaal van de leerlingen, als belangrijk deel van de identiteit, gewaardeerd dient te worden en als steun kan dienen om Nederlands te leren. Ik zou nog een stapje verder willen zetten en de thuistalen van de leerlingen tot onderwerp van een of meer workshops willen maken. Juist een muzische benadering biedt meer dan genoeg aanknopingspunten om te vertrekken vanuit de verbeelding en daar de talen aan te koppelen die in de klas voorkomen, ook het Nederlands. Respect leren krijgen voor eigen en andermans talen, betekent ook dat je je eigen taal mag laten 'zien'. Bovendien kunnen leerlingen zo op een speelse manier elkaars talen leren en leren vergelijken en als strategie (translanguaging) leren gebruiken om betekenissen te achterhalen en nieuwe woorden en zinnen te leren. Maar dat is wellicht iets voor een volgend boek.

In *Vertaalde verbeelding* is op een schitterende manier getoond hoe een leergemeenschap, multidisciplinair en interdepartementaal samengesteld, tot een gemeenschappelijk en tastbaar resultaat komt. Een resultaat dat aanzet tot verder nadenken en waarmee je direct aan de slag kunt. *Vertaalde verbeelding* kent alleen maar winnaars. Ik wens alle onderwijs toe op vergelijkbare wijze tot stand te komen. Dan zou er werkelijk sprake kunnen zijn van een gemeenschappelijk gedragen verantwoordelijkheid.



Figuur 1. *Vertaalde verbeelding* is een prachtig geïllustreerd boek

Leraren en lerarenopleiders worden zo (weer) eigenaar van het onderwijs. Onderzoekers krijgen de kans hun wetenschappelijke inzichten met het veld te delen en bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van het onderwijs. Leraren in opleiding leren functioneel theorie en praktijk te verbinden en bij te dragen aan het ontwikkelen van zinvolle lesactiviteiten.

Last but not least is het boek een streling voor het oog. Het is rijk geïllustreerd waardoor het boek een aangename luchtigheid krijgt. Door de afwijkende lay-out zijn de lesfiches gemakkelijk te onderscheiden van het theoretisch kader en de handleidingen. Ook het gebruik van verschillende lettertypes (met schreef en zonder schreef) en verschillende kleuren (blauw en zwart) dragen bij aan de leesbaarheid en de toegankelijkheid van het boek.

Concluderend is het boek een inspiratiebron voor iedereen die betrokken is bij onderwijs geven en praktijkonderzoek uitvoeren. Niet alleen vanwege de inspirerende lesfiches, maar vooral vanwege het zichtbaar gemaakte proces dat de inhoud van *Vertaalde verbeelding* tot stand heeft gebracht.

Bronnen

Reekmans, K., Roden, C., & Nauwelaerts, K. (2017). *Vertaalde verbeelding. Muzische inspiratie voor taalstimulering in de meertalige klas*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.